

Elena Zamfir, Iuliana Precupețu (coordonatori),
Calitatea vieții. Un proiect pentru România,
Editura Academiei Române, București 2018,
415 p.

În contextul actualelor riscuri socio-economice pe care România le confruntă, mediul academic este chemat să prezinte soluții și propuneri pentru dezvoltarea durabilă pe termen mediu și lung. Totodată, nesoluționarea la timp a unor stringente probleme sociale prin neadoptarea măsurilor de ordin legislativ sau financiar care se impuneau a condus la expunerea unor grupuri vulnerabile la noi riscuri sociale și perpetuarea sărăciei.

Coordonatorii și autorii volumului de față abordează domeniul prioritar pentru înțelegerea stării sociale actuale din România și evidențiază răspunsuri posibile în direcția prevenirii și reducerii riscurilor moderne. Datele statistice utilizate plasează România în context european și permit identificarea traiectoriilor pe care țara noastră le poate lua în funcție de adoptarea integrată a diferitelor propuneri strategice de politică socială. Poziția periferică pe care România o ocupă între statele membre UE în contextul slabei capacități de absorbție a fondurilor europene, accentuează importanța acestui volum în identificarea priorităților pe termen mediu și lung în punctele nevralgice aferente țintelor europene stabilite în cadrul Strategiei Europa 2020, dar și a obiectivului general asumat încă din primele momente postdecembriste de creștere a calității vieții pentru toți cetățenii.

Volumul cuprinde cuvântul-înainte, introducerea și trei părți: Dimensiuni ale calității vieții, Indicatori obiectivi ai calității vieții și În loc de concluzii. Pentru creșterea vizibilității internaționale a rezultatelor științifice obținute, cartea include traducerea în limba engleză a cuprinsului și a cuvântului înainte.

Capitolul introductiv „*Calitatea vieții în strategiile de dezvoltare și etica acțiunii sociale*” (Elena Zamfir) oferă cadrul conceptual al

calității vieții „ca un obiectiv central al programelor politice, al strategiilor de dezvoltare de țară și al proiectelor sociale europene”. Capitolul evidențiază factorii de bază ai creșterii calității vieții, indicatorii subiectivi ai calității vieții și posibilități de măsurare și locul calității vieții în politicile publice și în etica acțiunii sociale. Datele comparative la nivel european plasează țara noastră pe ultimele locuri și atrage atenția decidenților politici asupra cronizării problemelor sociale cu efecte nedorite asupra populației.

Prima parte include șase capitole dedicate dimensiunilor fundamentale ale calității vieții: situația actuală a învățământului, a sistemului de îngrijire a sănătății, a ocupării, a locuirii și a calității guvernării.

Capitolul „*Analiza sistemului de educație din România din perspectiva obiectivelor pe termen mediu și lung*” (Gabriela Neagu) evaluează situația curentă din punct de vedere al contextului socio-economic, al situației inegalităților economice, sociale, culturale etc. între membrii societății în fața educației; al corespondenței dintre ceea ce formează școala și nevoile sociale și individuale; al încrederii populației în școală ca principal motor de ascensiune și dezvoltare socială, profesională și personală; al resurselor financiare ale sistemului de învățământ. Capitolul reiterează importanța investițiilor în educație în contextul creșterii cererii crescute de forță de muncă înalt calificată.

Capitolul „*Starea de sănătate a populației în România. Pentru o abordare socială a sănătății*” (Iuliana Precupețu, Cosmina-Elena Pop) analizează rolul factorilor sociali în determinarea stării de sănătate; starea de sănătate în România (principalii indicatori de rezultat și evoluția acestora în timp) și prezintă în detaliu cadrul de analiză și intervenție în

domeniul sănătății adaptat după WHO (2010, 2014) urmând argumentele acestuia și exemplificând cazul României acolo unde este posibil. Capitolul pledează pentru necesitatea introducerii și utilizării în domeniul sănătății a unui cadru de analiză și intervenție bazat pe factorii determinanți ai stării de sănătate. Ca direcții pe termen lung, se recomandă: cercetarea, abordarea inter-sectorială și intervenția asumată pe termen lung. Capitolul „*Resurse financiare și umane pentru sistemul de sănătate din România*” (Cristina Tomescu) continuă analiza și subliniază importanța domeniului sănătății ca direcție de dezvoltare strategică.

Capitolul „*Ocuparea în România; surse de vulnerabilitate*” (Simona Ilie, Ana Maria Preoteasa) trece în revistă aspecte teoretice ale formelor ocupării și vulnerabilitatea în ocupare, ocuparea standard și non-standard în România, vulnerabilitatea pe piața românească a muncii și politicile pentru susținerea ocupării. Capitolul prezintă o serie de propuneri adaptate profilului vulnerabilității ocupării din România: elaborarea unui plan al direcțiilor prioritare de dezvoltare economică; creșterea ocupării salariale prin susținerea dezvoltării antreprenoriale mici și mijlocii, stimularea asocierii în mediul rural și al unei minime integrări pe verticală a producției agrozootehnice; coborârea vârstei de contact a tinerilor cu piața muncii; introducerea de stimulente/adaptare și relaxare legislativă pentru ocuparea flexibilă și disciplină în finanțarea programelor active de ocupare; extinderea programelor de formare profesională și re-conversie/învățare continuă, îmbunătățirea dialogului interinstituțional cu privire la ocuparea grupurilor vulnerabile și îmbunătățirea calității locului de muncă.

Capitolul „*Condiții de locuit, calitatea locuirii și politici de locuire*” (Cosmin Briciu) trage un semnal de alarmă privind situația actuală din România comparativ cu statele europene caracterizată prin: calitate scăzută a fondului de locuințe, costurile locuirii, dificultatea accesului la locuință al tinerilor, fenomenul zonelor marginalizate și lipsa de reglementare a dezvoltării urbane, problema

persoanelor fără adăpost în orașele mari, accesul redus la utilități și uneori la servicii sociale în rural și persoanele fără adăpost. Se impune necesitatea și urgența regândirii radicale a rolului și importanței politicilor de locuire în ansamblul politicilor publice.

Capitolul „*Calitatea guvernării în România*” (Monica Marin, Adriana Neaguț, Claudia Petrescu, Iulian Stănescu, Manuela Sofia Stănculescu) propune o analiză a condițiilor și factorilor interni și externi care pot contribui la creșterea calității administrației publice: elaborarea și implementarea politicilor publice (planificarea strategică, coordonarea politicilor, monitorizarea implementării și evaluarea politicilor), managementul resurselor umane (ocuparea în sectorul public, sistemul de recompense și beneficii, creșterea atractivității sectorului public, etica și corupția) și e-guvernare (simplificarea procedurilor administrative, digitalizarea serviciilor publice, utilizarea Internetului de către grupurile defavorizate). Printre factorii facilitatori ai creșterii calității administrației publice menționăm: capacitatea de parteneriat și descentralizarea fiscală și administrativă. Sunt propuse câteva obiective specifice legate de obiectivul general de dezvoltare a calității administrației publice ca o condiție necesară pentru îmbunătățirea calității furnizării serviciilor publice și, mai general, pentru o bună guvernare.

A doua parte a lucrării include zece capitole dedicate dimensiunii materiale a calității vieții. Primele abordează problematica veniturilor, a standardului de viață și veniturilor: „*Bugetul și nivelul de trai în gospodărie*” (Simona Ilie), „*O analiză comparativă a determinării pragurilor de sărăcie*” (Adina Mihăilescu), „*Consumul mediu în România în perspectivă europeană*” (Maria Livia Ștefănescu) și „*Inegalități de venit*” (Ionuț-Marian Anghel, Elena Tudor). Sunt evidențiate bugetul și nivelul de trai din gospodăria, categoriile de venit și impactul lor asupra nivelului de trai, sărăcia monetară, consumul curent al gospodăriei și sărăcia acumulată. Nivelul sărăciei din România

„este puternic condiționat de veniturile salariale și în absența unei protecții sociale focalizate, deprivarea materială a gospodăriilor în nevoie se va accentua și consolida, pe tot mai multe elemente de consum; se conturează ca direcție creșterea cheltuielilor de tip asistențial și mai buna lor focalizare”.

Capitolul „*Sărăcia în România*” (Mihnea Preotesi) se concentrează asupra profilului și magnitudinii sărăciei prin analiza cauzelor, a factorilor și a mecanismelor într-o perspectivă comparată România – UE 8 și UE 15. Un alt punct de interes al capitolului îl reprezintă evidențierea grupurilor vulnerabile cu potențialul cel mai mare de accentuare a vulnerabilității și cele cu adresabilitatea cea mai precară din partea sistemului de protecție socială, în contextul comparațiilor cu media UE15 și cu media UE8. Printre recomandările capitolului, menționăm: „în situația în care eficiența transferurilor sociale, altele decât pensiile în reducerea sărăciei este una foarte scăzută se impune o creștere a ponderii alocate acestor tipuri de transferuri sociale atât ca pondere în buget, cât și o redistribuire a alocărilor, cu focalizare pe categoriile cele mai vulnerabile: copiii, tinerii, familiile cu cel puțin trei copii și vârstnicii singuri”.

Urmează patru capitole dedicate domeniului protecției sociale: „*Direcții în protecția socială*” (Simona Ilie, Sorin Cace), „*Beneficiile sociale*” (Daniel Arpinte, Sorin Cace, Alexandra Deliu), „*Spre un sistem integrat de servicii publice în asistență socială*” (Elena Zamfir) și „*Tipuri de servicii publice de asistență socială*” (Daniel Arpinte). Printre concluzii, menționăm faptul că subfinanțarea cronică a domeniului asistenței sociale nu a permis ca aceasta să răspundă prompt și eficient problemelor sociale confruntate de populație, dar în special de cei mai săraci dintre săraci.

A doua parte a volumului se încheie cu capitolul „*Suportul social pentru vârstnicii din România*” (Mariana Stanciu, Adina Mihăilescu) care analizează contextul socio-economic obiectiv și starea socială a populației vârstnice și suportul socio-economic acordat persoanelor vârstnice din România

cu accent asupra sistemului de pensii. Printre problemele sistemului de pensii sunt menționate: performanțele scăzute în plan social ale finanțării sistemului public de pensii, probleme de management; creșterea semnificativă (în valoare nominală) a cheltuielilor cu pensiile până în anul 2035 și îndeosebi până în anul 2060; anularea relativei autonomii financiare a Fondului Asigurărilor Sociale de Stat.

Partea a treia include două capitole. Primul este „Evoluția tematicii calității vieții: o analiză sociologică” (Cătălin Zamfir). Capitolul „*Institutul de Cercetare a Calității Vieții în ploticile publice timp de 28 de ani*” (Cătălin Zamfir, Alin Casapu) reliefează locul și rolul jucat de institutul proaspăt înființat în 1990 în domeniul politicii sociale în România. ICCV și-a adus o contribuție majoră în adoptarea principalelor pachete legislative din domeniul social în România, dar și în studierea la nivel național a grupurilor vulnerabile precum populația minoritară de etnie roma, familiile sărace, copiii, persoanele cu dizabilități sau beneficiarii de venit minim garantat. ICCV s-a impus pe scena dezbaterilor publice românești ca un solid partener academic de dialog.

Demersurile de cunoaștere științifică ale cercetătorilor din cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții se înscriu în direcția trasată în ultimii ani de elaborare de către colectivele multidisciplinare ale cercetătorilor din cadrul institutelor Academiei Române a proiectului unei strategii integrate de dezvoltare a României.

Pentru toți cei interesați, volumul este disponibil în format electronic în Biblioteca Virtuală de Sociologie la adresa <http://bibliotecadesociologie.ro/download/zamfir-elena-precupetu-iuliana-eds-2018-calitatea-vietii-un-proiect-pentru-romania-bucuresti-editura-academiei-romane/>.

Simona Maria Stănescu,

Institutul de Cercetare a Calității Vieții,
Institutul Național de Cercetări Economice
„Costin C. Kirilșescu”,
Academia Română